

»Uplands Runestenar» (*Monumenta* 1, n:r 28) upptages: »Norra Kyrkiewäggen ett skiep 1 st.» Senare uppgifter saknas, och stenen är f. n. oåtkomlig under rappningen, då man icke närmare känner dess plats.

Ristningen utgöres av en enkel teckning av ett skepp. B. Bergman jämför den med skeppsbilder på mynt, funna bl. a. på Björkö och enligt S. Lindqvist tillhörande början av 800-talet. »Det är alltså icke orimligt, att skeppsbilden på stenen i Rasbo kyrka skulle kunna hänföras till ungefär samma tid.»

1002. Rasbo kyrka.

Pl. 43.

Litteratur: G. Ahlbin i Upsala Nya Tidning ¹⁹/₆ 1923, brev till riksantikvarien S. Curman ³/₁ 1927 (ATA); B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn ¹⁰/₆ 1925, med tillägg ²⁷/₆ och ⁷/₁₂ 1926 (ATA).

Äldre avbildning: B. Bergman, teckning 1925 (ATA).

Ett fragment av en runsten står uppställt i södra vapenhuset, mot södra väggen.

Stenen har tidigare legat i golvet vid norra kyrkdörren, strax innanför tröskeln. Den omtalas första gången av Dybeck, i hans reseberättelse 1866: »Af de flere runstenar som funnits i Rasbo kyrka, återstår nu bara en — ett stycke, liggande i norra kyrkdörren.» Dybeck har tydligen ansett fragmentet för obetydligt för att medtagas i *Sveriges runurkunder*. Säkerligen är det denna sten (icke U 1000, såsom författaren, E. Sidenbladh, tror), som avses med följande uppgift i Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Rånäs» (1868): »strax inom norra kyrkoporten ligger en nätt sten.» Senare (1923) har den uppmärksamats och anmälts av hr G. Ahlbin, Skeke. År 1925 upptogs den ur golvet och ställdes på sin nuvarande plats.

Rödgrå, finkornig granit. Höjd 0,50 m., bredd 0,86 m. Fragmentet utgör fotstycket av en runsten med ett par runor bevarade. Ytan är hårt sliten och jämn.

Inskrift:

... - shi ...

1003. Frötuna, Rasbo sn.

Pl. 44.

Litteratur: G. Ahlbin i Upsala Nya tidning ¹⁹/₆ 1923; Stockholmstidningen ¹⁰/₁₀ 1926, Svenska Dagbladet ¹³/₁₁ 1926; B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn, tillägg d. ²⁷/₆ 1926 och ⁷/₁₂ 1926 (ATA), Uppländsk run- och bildstensristning (1948), s. 77 f.

Äldre avbildning: B. Bergman foto (ATA; reprod. i: Bergman, Uppländsk run- och bildstensristning, s. 77 f., fig. 50—51).

Två runstensfragment, troligen tillhörande samma sten, nu upplagda på en bergshöjd i Frötuna park, omkr. 500 m. SSÖ om huvudbyggnaden.

De båda fragmenten omtalas första gången i en tidningsartikel 1923 av Riksantikvariens ombud, f. faktorn i Stockholms Dagblad G. Ahlbin. Det ena (A) låg då i grunden till en källare i trädgården vid Frötuna, det andra (B) fanns på gräsplanen framför herrgårdsbyggnaden 30 m. från en uthusflygel. Det hade några år tidigare påträffats under golvet i en lada, den s. k. Västlötsflygeln. År 1926 togs fragmentet A ut ur källarväggen; efterforskningar gjordes efter andra delar av runstenen, men utan resultat. Båda fragmenten fördes då till sin nuvarande plats, där de äro uppställda tillsammans med U 1004.

Ljusgrå granit; fragmentet A har en rödaktig färgskiftning. Fragmentet A 0,72 × 0,32 m. Tjocklek 0,60 m. Ytan är ganska ojämn. Ristningen är tydlig. Fragmentet B 0,41 × 0,52 m. Tjocklek 0,44 m. Ytan är slät och jämn, delvis nästan som slipad. Ristningen djupt huggen och tydlig.

Huruvida de båda fragmenten härröra från samma runsten, synes icke med full säkerhet kunna avgöras. Det har i så fall varit en ganska stor sten, och de båda bevarade styckena ha varit helt skilda från varandra. Fragmentet A har tillhört toppen, fragmentet B sannolikt nedre delen av den motsatta sidan. Detta skulle kunna förklara olikheten i stenarnas tjocklek och ristningsytans utseende. Ristningstekniken förefaller att vara alldeles densamma.

Inskrift:

A: ... **prihui** ...
5

B med vänderunor: ... **btirr** ...
10

Till läsningen: 4 **h** är ej fullt säkert; hst tydlig och likaså **a**-bst, men **n**-bst mindre säker. Runan är missformad, med bistavarnas skärningspunkt t. h. om hst. R. 5—6 äro skadade upp- till men kunna knappast vara annat än **ui**. — 7 **b** har en ovanlig form. Bst i 8 **t** äro svaga, dock säkra. 11 **r** har två tydligt huggna prickar eller korta vertikala streck mellan hst och bst.

Inskriften är något förbryllande. Runorna på fragmentet A synas icke ge någon språklig mening. På fragmentet B kan ha stått ordet **abtir** (**ibtir**) 'efter', följt av den besynnerliga **r**-runan.

Ovanför runslingan på fragm. A finnes en rätt klumpig teckning av en ryttare. Hästen har en långsträckt kropp, kort, klippt svans och benen inlemmade i kroppen med spirallinje. Ryttaren har långa ben men saknar nästan helt bål, på det runda huvudet äro näsa och haka markerade och ögat angivet med en rund prick. — På fragment B finnes en del ornamentik: foten av ett rundjur, med en spirallinje infogad i kroppen, och två upprullade spiraler, som förmodligen utgöra avslutningen av en runslinga. B. Bergman finner stora likheter mellan de två fragmenten inbördes och mellan dessa och bildstenen U 1004. Han anser dem vara utförda av samme ristare, och att denne skulle ha varit Åsmund Kåreson tror han sig kunna visa genom jämförelse med några av dennes signerade verk.

Bevisningen är långt ifrån bindande, och full visshet kan man väl knappast nå med ett så fragmentariskt material. Men vad nu särskilt U 1003 angår, kan det icke bestridas, att i synnerhet ornamentiken på fragment B visar drag som i hög grad påminna om Åsmund. Det är alldeles riktigt att jämföra just med Håmö-stenen U 901. »Teckningen av ryttaren på Frötunastenen kan man gott jämföra med de båda sittande mansfigurer, som finnas på Håmö-stenen, alla tre hava ungefär samma form på huvud, näsa och pipskägg.» Andra överensstämmelser finnas med den av Åsmund även signerade Ingla-stenen U 884: djuret med den långsträckta bålen och användningen av vänderunor. Därtill kommer nu som en märklig bekräftelse ordformen [**a**]**btir** (med **b**), som just hör till de för Åsmund typiska språkdragen och annars är mycket sällsynt. Ytterligare ett stöd för antagandet är, att Åsmund har varit verksam i trakten. Han har ristat U 998 i Funbo sn, med största sannolikhet också U 1009 i Rasbo sn och U 1012 i Rasbokils sn.

1004. Frötuna, Rasbo sn.

Pl. 44.

Litteratur: UFT h. 5 (1876), s. 113; G. Ahlbin i Upsala ¹²/₇ 1922, i Upsala Nya Tidning ¹⁹/₆ 1923, brev till O. Janse ³/₇ 1922, till S. Curman ³/₁ 1927 (ATA); Stockholmstidningen ¹⁰/₁₀ 1926; Svenska Dagbladet ¹³/₁₁ 1926; B. Bergman, Inventering av fasta fornminnen i Rasbo sn, tillägg d. ²⁷/₆ 1926 och ⁷/₁₂ 1926 (ATA), Uppländsk run- och bildstensristning (1948), s. 76, 83, 263.

Äldre avbildning: B. Bergman foto (ATA; reprod. i: Bergman, Uppländsk run- och bildstensristning, s. 77 f., fig. 50—51).